

**Şii Düşüncede
Tarih Dışı
Hz. Fâtıma Yorumu**

Yazar
Güldane Gündüzöz

ISBN: 978-605-2233-06-1

1. Baskı
Mart, 2018 / Ankara
100 Adet

Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 271
Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafik@grafiker.com.tr
Web : grafik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
KISALTMALAR	7
1. Tarih Dışı Hz. Fâtıma Tipolojisini Besleyen Ontolojik Yapı.....	9
2. Tarih ve Temsil Arakesitinde İdeolojik Bir Hz. Fâtıma İmajı İnşası.....	20
3. Hz. Fâtıma ve Hz. Meryem Arasındaki Analojilerin İlhamı.....	25
4. Tarihsel Şahsiyetten Uhrevî Varlık İnşasına: <i>Tarih Dışı Bir Hz. Fâtıma Tipolojisi</i>	32
5. Hz. Fâtıma ile İlgili Ontolojik Bir Kimlik Arayışı.....	35
6. Hz. Fâtıma'dan Nûr, Logos ve Sophia'ya Epistemolojik Bir Sıçrama.....	36
7. Analojide Kutsal Ana İmgesi: <i>Bakirelik, Doğurganlık ve İffet</i>	43
8. İlâhî Gücün İnsana Sirayeti: <i>Şefaathat ya da İlâhî Temsilci Olmak</i>	51
9. Hz. Fâtıma ve Dünyevî İna yet: <i>Şifa ve Bereketin İkonlaşması</i>	56
Sonuç ve Değerlendirme	62
Kaynaklar	66

ÖN SÖZ

Şîî düşüncede tarihsel Hz. Fâtıma'ya yüklenen ontolojik ve eskatolojik anlamın mahiyetinin ortaya konulması, özellikle Hz. Meryem ile kurulan analojinin çözümlenmesinde yatmaktadır. Şîî düşünce sisteminde Hz. Fâtıma figürü ile tarihî verileri aşan ve vucûdî (varoluşsal) olduğu kadar uhrevî boyutta aktif rol alan bir Hz. Fâtıma imgesi tasavvur edilmiştir. Bu tasavvur, Şîî gelenek içinde imamet nazariyesinin kurumsallaşmasında, şefaatchilik ve arabuluculuk gibi uhrevî ya da şifa vericilik gibi dünyevî tezahürleri ile Hz. Meryem'in karizmasına oldukça benzer biçimde istihdam edilmiştir.

Hz. Fâtıma'nın Allah katında hüküm verici bir figür ve kâinatın işleyişinde bir güç olarak görülmesi, başka bir ontolojik kabul ile çok yakın bir ilişki içindedir. Bu kabul, Hakikat-i Muhammediyye, Nûr-ı Muhammedî ve İnsân-ı Kâmil ekseninde ifadesini bulmakta ve bu anlayış ilâhî nûrun seçilmişlere intikali düşüncesiyle Hz. Fâtıma'yı tarih dışı bambaşka bir kişiliğe büründürmektedir. Bilahare bu durum, farklı unsurlar ve benzerliklerle daha da derûnî bir yapı kazanmaktadır.

Bu cümleden olarak Şîî gelenekte Hz. Fâtıma ve Hıristiyanlıkta Hz. Meryem, derin bir ontoloji ve çile ortaklığında değerlendirilmekte; böylece bu analogi, çeşitli adlandırmalar, bakirelik, doğurganlık, iffet, şefaathilik, şifa ve bereket kaynağı olma, semavî bir varlık olarak dünyaya gelme, ilâhî rızıklara muhatap olma gibi konularda kendisini göstermektedir.

Nihayet Şiî düşüncede Hz. Fâtıma figürü, bir taraftan ahistorik (tarih dışı) bir yapıda manevî bir güç kaynağı olarak şekillenirken, diğer taraftan Hz. Meryem tasavvurunda olduğu gibi ikonografik yapıya bürünmektedir. Böylece Hz. Fâtıma, Hıristiyanlıktaki “mediatrix” kavramına yakın biçimde “hüküm ve hikmet sahibi bir şefaatçi” olarak tasavvur edilmektedir. Şifa ve bereket kaynağı olarak da görülen Hz. Fâtıma, Hz. Meryem’den etkilendiği kadar, özellikle Altayistik alanda Umay Ana figüründen de etkilenmiş, bunun tabii sonucu olarak halk arasında Fâtıma Ana Eli şeklinde bir ikon da tezahür etmiştir.

Güldane Gündüzöz
Ankara, 2018